

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <https://www.saint.gr>

**Άγιος Ιωσήφ Ιερομάρτυς Αρχιεπίσκοπος
Θεσσαλονίκης**

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: <http://www.saint.gr/1755/saint.aspx>
για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες
κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: 30/7/2011 7:56:00 μμ

Δημιουργία εγγράφου: 08/01/2025 08:34:27

Σύνοψη

Τύπος εορτής: Εορτάζει στις 3 Ιουνίου εκάστου έτους.

Ημ/νια Βίου: 30/7/2011 7:56:00 μμ

Βιογραφία

Ο Ιωσήφ, καταγόμενος από τη Δημητσάνα της Πελοποννήσου, διετέλεσε μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κατά τη δύσκολη περίοδο της Τουρκοκρατίας και ιδιαίτερα κατά τους χρόνους πριν από την έκρηξη της Επανάστασης, κατά την έναρξη της οποίας συνελήφθη από τους Τούρκους και θανατώθηκε· γι' αυτό και θεωρείται ως εθνομάρτυς. Αν και δεν υπάρχει επίσημη πράξη ανακηρύξεως της αγιότητάς του από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, επειδή, όπως είναι φυσικό, κάτι τέτοιο θα προκαλούσε έντονες αντιδράσεις από μέρους της Τουρκικής κυβερνήσεως, εν τούτοις κρίθηκε σκόπιμο να περιληφθεί και ο μητροπολίτης Ιωσήφ στο Αγιολόγιο της Θεσσαλονίκης, αφού έχει καθιερωθεί στη συνείδηση του χριστιανικού πληρώματος όχι μόνο ως εθνομάρτυς, αλλά και ως ιερομάρτυς.

Την προσωπικότητα του Ιωσήφ ανασυνθέτουμε από σποραδικές ειδήσεις που υπάρχουν περί του προσώπου του, εφ' όσον δεν διαθέτουμε κάποια πλήρη βιογραφία του. Κυρίως οι πληροφορίες που διαθέτουμε προέρχονται από τις δύο περιόδους κατά τις οποίες διετέλεσε συνοδικός αρχιερέας στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Κατ' αυτές τις περιόδους λοιπόν συναντούμε την υπογραφή του Ιωσήφ σε πολλά σπουδαία συνοδικά έγγραφα.

Ο Ιωσήφ καταγόταν από τη Δημητσάνα, η οποία ανέδειξε ιδιαίτερα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας αξιόλογους άνδρες, που εργάστηκαν τόσο στο χώρο της Εκκλησίας όσο και για την απελευθέρωση του Έθνους. Από τη Δημητσάνα άλλωστε καταγόταν και ο πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε' (βλέπε 10 Απριλίου), με τον οποίο ο Ιωσήφ πρέπει να ήταν συνομήλικος ή ίσως και λίγο νεώτερός του. Ο Ιωσήφ προερχόταν από τη γνωστή οικογένεια των Αντωνόπουλων, η οποία προσέφερε πολλά στον αγώνα του 1821. Μέχρι πρόσφατα υπήρχε η άποψη ότι έφερε το επώνυμο Δαλιβήρης, ώσπου δημοσιεύτηκαν τα Απομνημονεύματα του Κανέλου Δεληγιάννη, όπου, αναφερόμενος ο Κανέλος στο γεγονός της ιδρύσεως πυριτιδόμυλων στη Δημητσάνα, λέγει ότι στην προσπάθεια αυτή των δύο αδελφών, του Νικολάου και του Σπυρίδωνα Σπηλιωτοπούλου συνέβαλε σημαντικά και ο προκριωτέρος της πόλεως «'Αθανάσιος 'Αντωνόπουλος, αδελφός του 'Ιωσήφ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ὅστις ἐφονεύθη ἀπὸ τὸν σουλτάνον εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Γρηγορίου, τοῦ Δέρκων, Ἐφέσου καὶ ἄλλων ἀρχιερέων...».

Την πρώτη μόρφωσή του ο Ιωσήφ πιθανώτατα την έλαβε στη γενέτειρά του, όπου άλλωστε και πριν τη σύσταση της γνωστής Ελληνικῆς Σχολῆς λειτουργούσε ανεπίσημα σχολεῖο. Άγνωστος παραμένει ο τόπος όπου συνέχισε τις σπουδές του· πιθανώτατα μετέβη στη Σμύρνη, όπου συνήθιζαν να καταφεύγουν πολλοί από την πατρίδα του, όπως π.χ. ο Γρηγόριος ο Ε', αλλά και οι ιδρυτές της Σχολῆς της Δημητσάνας. Ενας άλλος τόπος που προσέλκυε πολλούς νέους προερχόμενους από τη Δημητσάνα ήταν η Κωνσταντινούπολη, όπου διέμεναν πολλοί πλούσιοι έμποροι καταγόμενοι από αυτή. Αλλά και το Άγιο Όρος αποτελούσε έναν σημαντικό πόλο έλξης. Σε κάποιον λοιπόν από αυτούς τους χώρους ο Ιωσήφ συμπλήρωσε τη μόρφωσή του, για την οποία άλλωστε ο μοναχός Χριστόφορος ο Προδρομίτης σημειώνει: «ικανὴν παιδείουσιν, τὴν τε θύραθεν καὶ μάλιστα τῶν καθ' ἡμᾶς παιδευμάτων“ικανὴν παιδείουσιν, τὴν τε θύραθεν καὶ μάλιστα τῶν καθ' ἡμᾶς παιδευμάτων».

Αργότερα, όταν ο Γρηγόριος ο Ε' ανέρχεται στον πατριαρχικό θρόνο, συναντούμε τον Ιωσήφ αρχιδιάκονο του μητροπολίτη Εφέσου. Στη συνέχεια γίνεται Μ. Πρωτοσύγκελλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ενώ από τις 20 Αυγούστου του 1787 μ.Χ. εξελέγη μητροπολίτης Δράμας. Μεταξύ της γενέτειράς του και της εκκλησιαστικής του επαρχίας υπήρχε ένας μυστικός στενός σύνδεσμος, αφού πολλοί από τους συμπατριώτες του είχαν περάσει από τη Δράμα, όπως π.χ. ο Διονύσιος ο Α', ο οποίος θεωρείται δεύτερος κτίτωρ της μονής της Εικοσιφοινίσσης, ο Γρηγόριος ο Ε', ο οποίος κατέφυγε στην ίδια μονή, ο μητροπολίτης Δράμας Αθανάσιος (1593 - 1608 μ.Χ.), αλλά και πολλοί άλλοι.

Στο εξώφυλλο μιας χειρόγραφης λειτουργίας του 1736 μ.Χ. βρίσκουμε μία ιδιόγραφη σημείωση του Ιωσήφ, που φέρεται ότι είναι γραμμένη το Μάρτιο του έτους 1800 μ.Χ. Στη σημείωση αυτή αναφέρονται τα ονόματα όλων των προκατόχων του Ιωσήφ, ο οποίος φαίνεται ότι προβαίνει σ' αυτή την ενέργεια από σεβασμό στη μνήμη όλων όσων αρχιεράτευσαν νωρίτερα στην ίδια μητρόπολη και ιδιαίτερα των συμπατριωτών του.

Ο Ιωσήφ διακρινόταν ιδιαίτερα για την μόρφωσή του, την ευσέβεια και την εργατικότητα του. Συνέβαλε μάλιστα οικονομικά στην έκδοση διαφόρων έργων, όπως π.χ. της «Επιτομής χρονολογικής τῆς Γενικῆς Ἱστορίας, ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν μετενεχθείσης διάλεκτον μετὰ πλείστων σημειώσεων ἐπαυξηθείσης ὑπὸ τοῦ φιλογενοῦς Λάμπρου Ἄντωνιάδου, τοῦ ἐκ Μοισίας» και της «Γεωγραφίας» του Διονυσίου Πύρρου του Θετταλού, η οποία εκδίδεται για πρώτη φορά το 1818 μ.Χ. Επίσης προέτρεψε τον όσιο Νικόδημο τον Αγιορείτη (βλέπε 14 Ιουλίου) στη σύνταξη του Συναξαριστού, ενός έργου την έκδοση του οποίου είχε υποσχεθεί να χρηματοδοτήσει. Πράγματι, μετά το θάνατο του Νικοδήμου, το 1819 μ.Χ., ο Ιωσήφ εκπλήρωσε την υπόσχεσή του, επιθυμώντας μόνο να παραμείνει μυστική η προσφορά του. Τέλος, ενίσχυσε οικονομικά και τη Σχολή της γενέτειράς του.

Από το φθινόπωρο πιθανότατα του 1808 - 1809 μ.Χ. ο Ιωσήφ μετείχε στην Πατριαρχική Σύνοδο ως μητροπολίτης Δράμας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου συναντούμε την υπογραφή του σε διάφορα συνοδικά έγγραφα μεταξύ των οποίων και στο έντυπο σιγίλλιο του πατριάρχου Καλλινίκου Ε' το 1809 μ.Χ., που συνιστά υποταγή στην οθωμανική εξουσία τόσο στους μητροπολίτες όσο και στους χριστιανούς.

Κατά το Νοέμβριο του 1810 μ.Χ. ο Ιωσήφ μετατέθηκε στη Θεσσαλονίκη για να διαδεχθεί τον αποθανόντα Γεράσιμο. Η μητρόπολη της Δράμας ήταν μία πτωχή εκκλησιαστική περιφέρεια σε σχέση με τη Θεσσαλονίκη· έτσι η προαγωγή αυτή αποτελούσε μια πράξη αναγνωρίσεως της προσφοράς του Ιωσήφ.

Από την περίοδο της ποιμαντορίας του στη Θεσσαλονίκη διασώζεται μία ενθύμηση σ' ένα χειρόγραφο του ΙΕ' - ΙΣΤ' αι., που αναφέρεται σε κάποια επίσκεψή του στη μονή Βλατάδων. Σημειώνεται λοιπόν πως «αωιβ' (1812) Φεβρουαρίω β' ἤλθεν ὁ ἅγιος Θεσσαλονίκης κύρ Ἰωσήφ. Ὁ γράψας σύγκελλος ἸΑνθιμος».

Αργότερα, το 1815 μ.Χ., σε κώδικα του 1789 μ.Χ. που ανήκε στον ιερό ναό της Παναγούδας, βρίσκουμε μία σημείωση που αναφέρει ότι εθεωρήθη ο λογαριασμός του επιτρόπου Γ. Πάϊκου κατά τον Ιούνιο του 1815 μ.Χ. ενώπιον του αρχιερέως· στο τέλος υπάρχει υπογραφή του μητροπολίτη «οὕτως † ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ ὑποβεβαιῶ».

Κατά τα έτη 1819 - 1821 μ.Χ., ο Ιωσήφ μετείχε και πάλι στην Πατριαρχική Σύνοδο, αυτή τη φορά βέβαια ως μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Έτσι συναντούμε την υπογραφή του σε αρκετά συνοδικά έγγραφα και γράμματα, όπως στην εγκύκλιο του 1820 μ.Χ., την οποία απευθύνει ο Γρηγόριος ο Ε' προς το μητροπολίτη, τους επισκόπους και το λαό της Θεσσαλονίκης, με σκοπό να μην παρασυρθούν από το κίνημα του Αλή, αλλά να παραμείνουν πιστοί στο Σουλτάνο. Επίσης, το 1821 μ.Χ. ο Ιωσήφ ως συνοδικός υπογράφει και την αφοριστική επιστολή των πρωταγωνιστών του απελευθερωτικού αγώνος. Αυτές οι ενέργειες του Ιωσήφ δεν πρέπει, όπως έχει αποδειχθεί από την ιστορική έρευνα, να εκληφθούν ως προδοτικές, αλλά να ερμηνευθούν σε συνδυασμό με το όλο κλίμα της περιόδου και κυρίως με το δύσκολο ρόλο που είχε αναλάβει το πατριαρχείο ως προστάτης του χριστιανικού πληθυσμού.

Μετά την έκρηξη της επανάστασης στις παραδουνάβιες περιοχές, ο πατριάρχης διατάχθηκε δια φερμανίου στις 9 Μαρτίου να στείλει στην Πύλη κάποιους από τους προκρίτους αρχιερείς. Ίσως όμως αυτό να συνέβη όταν γνωστοποιήθηκε στο Σουλτάνο η εξέγερση της Πελοποννήσου, οπότε και του ζητήθηκαν συγκεκριμένα πρόσωπα, διαφορετικά θα όφειλε να θέσει και τον εαυτό του στην ομάδα των αποσταλέντων αρχιερέων στην Πύλη.

Μάλιστα οι συλλήψεις των αρχιερέων πρέπει να έγιναν σταδιακά: πρώτος πρέπει να συνελήφθη και να φυλακίσθηκε ο Εφέσου Διονύσιος, αφού δεν συναντούμε την υπογραφή του σε κανένα από τα πατριαρχικά έγγραφα που αποκηρύσσουν το κίνημα. Μετά ακολούθησαν ο Νικομηδείας Αθανάσιος και ο Αγκιάλου Ευγένιος που θανατώθηκαν μαζί με τον πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε΄. Μετά την 10η Απριλίου ή κατ' αυτήν συνελήφθησαν και φυλακίσθηκαν στο Φούρνο του Μποσταντζήμπαση ο Δέρκων Γρηγόριος, ο Τυρνόβου Ιωαννίκιος, ο Αδριανουπόλεως Δωρόθεος και ο Θεσσαλονίκης Ιωσήφ. Η φυλάκιση των αρχιερέων διήρκεσε για αρκετό χρονικό διάστημα. Στις 27 Μαΐου, όταν ο Σουλτάνος πληροφορήθηκε την πυρπόληση του τουρκικού δικρότου στη Λέσβο διέταξε προς αντεκδίκηση τη θανάτωση των φυλακισμένων. Έτσι, στις 3 Ιουνίου τα θύματα μαζί με το δέμιό τους μεταφέρθηκαν στην ευρωπαϊκή παραλία του Βοσπόρου για να εκτελεσθούν. Πρώτος απαγχονίσθηκε ο Τυρνόβου Ιωαννίκιος στο Αρναούτκιοϊ, μετά ο Αδριανουπόλεως στο Μεγάλο Ρεύμα, τρίτος ο Ιωσήφ στο Νεοχώρι και τέλος ο Δέρκων στα Θεραπειά. Η παράδοση διατηρεί κάποιες λεπτομέρειες αναφερόμενες στο τέλος των μητροπολιτών, οι οποίες όμως πιθανότατα πηγάζουν από τη φαντασία και το θαυμασμό των απλών χριστιανών.

Μετά το θάνατο του Ιωσήφ η περιουσία του δημεύθηκε και έτσι στερήθηκε και η Σχολή της πατρίδας του την οικονομική ενίσχυση που δεχόταν από αυτόν. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους στο μητροπολιτικό θρόνο της Θεσσαλονίκης μετατέθηκε ο Αίνου Ματθαίος, ο οποίος παρέμεινε μέχρι το 1824 μ.Χ.

Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

Άγιος Ιωσήφ Ιερομάρτυς
Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης (Ιερός
Ναός Αγίου Δημητρίου
Θεσσαλονίκης)

Σχετικές συνδέσεις

- [Όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης ο σοφός διδάσκαλος της εκκλησίας](#)
- [Άγιος Γρηγόριος Ε΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως](#)

Παραπομπές

- [Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης](#)